

Les 1: De reis van een vluchteling

Lesmateriaal Basisonderwijs van VluchtelingenWerk Nederland

Introductie

Voor wie?

De lessen zijn bedoeld voor leerlingen van groep 7 en 8.

Waarom?

Gezien en gehoord worden. Je welkom en veilig voelen. Het zijn belangrijke voorwaarden om volwaardig te kunnen meedoen aan onze samenleving. Dat is niet altijd wat vluchtelingen ervaren. Het is belangrijk dat leerlingen zich kunnen verplaatsen in de ervaringen van vluchtelingen en kennis krijgen over de motieven van hun vlucht. Die betrokkenheid en kennis helpen ook het draagvlak voor vluchtelingen te vergroten. We ontwikkelden daarom deze twee lessen. Daarnaast zijn er nog twee extra lessen beschikbaar.

Als VluchtelingenWerk Nederland staan wij midden in de samenleving. Wij komen op voor de belangen van vluchtelingen. Onze duizenden deskundige vrijwilligers zetten zich met hart en ziel in voor vluchtelingen: van hulp tijdens de asielprocedure tot het wegwijs maken in de Nederlandse samenleving.

Wil je meer onderwijsmateriaal, een gastles met een vluchteling in je groep of actievoeren voor VluchtelingenWerk Nederland? Dat kan. Ga naar www.lesmateriaal.vluchtelingenwerk.nl

Wat?

De leerlingen leren waarom mensen vluchten, hoe mensen vluchten en wat er gebeurt als iemand in Nederland mag blijven. Na deze les weten leerlingen waarom er vluchtelingen in Nederland zijn, kennen ze de belangrijkste feiten en vormen hier een mening over. Ook weten ze wat ze kunnen doen om ervoor te zorgen dat vluchtelingen zich welkom voelen in Nederland.

- Inhoud les 1: Waarom vluchten mensen en hoe vluchten mensen.
- Inhoud les 2: Aankomst in Nederland, blijven in Nederland en wat kun jij doen.
- Inhoud extra les a: Drama-opdracht. De leerlingen verplaatsen zich in de situatie van vluchtelingen door het spelen van verschillende scènes.
- Inhoud extra les b: Webquest. De leerlingen werken in kleine groepjes een dubbele pagina uit voor een speciale krant over vluchtelingen. Aan de hand van een korte instructie zoeken ze informatie op internet.

Relatie met burgerschap

Kinderen oefenen veel op school. Rekenen, taal, sociale vaardigheden... En ook burgerschap. Dat kan een levendig vak zijn, omdat het zich direct afspeelt in de wereld van kinderen. Zij zijn immers zelf burgers die nu en later succesvol willen meedoen aan onze soms complexe en diverse samenleving. Een geweldige uitdaging. Gelukkig mogen kinderen alle vaardigheden (en kennis) die daarvoor nodig zijn oefenen in de veilige schoolomgeving.

De school als oefenplaats

Waarom we dit vertellen? Omdat we de leerlingen van nu nodig hebben om aan een vrij, gelijk en solidair Nederland te blijven bouwen. En uitgerekend deze thema's zijn de basiswaarden van burgerschap: vrijheid, gelijkheid en solidariteit. Daarom passen jouw school en VluchtelingenWerk Nederland zo goed bij elkaar. Met onze thema's kun je burgerschap handen en voeten geven. Jouw school als oefenplaats.

Aansluiten bij nieuwe wet burgerschapsonderwijs

En juist dat oefenen is in de nieuwe wet burgerschapsonderwijs omschreven als dé kern:

Het onderwijs bereidt leerlingen voor op deelname aan de samenleving; tegelijkertijd zijn zij nu al deelnemers van die samenleving. In dat laatste perspectief zijn de school en de schoolomgeving contexten waarbinnen leerlingen ervaringen opdoen met en oefenen van burger-zijn. Daarom duiden we de school aan als 'oefenplaats voor burgerschap'. Hiermee benadrukken we ook dat kwalitatief burgerschapsonderwijs meer is dan lessen over burgerschap en/of een vakgerichte benadering van burgerschap. Burgerschap kun je in de school op verschillende plaatsen en momenten oefenen.

Opdrachten burgerschapsonderwijs

Ook sluiten deze lessen naadloos aan op afzonderlijke burgerschapsopdrachten:

- **Vrijheid en gelijkheid**
Over de fundamentele rechten en vrijheden van de mens zoals vastgelegd in nationale en internationale wetten en verdragen (mensenrechten, kinderrechten, vrijheidsrechten).
- **Democratische cultuur**
Over omgangsvormen die door democratie worden bevorderd en die haar ook mogelijk maken: vreedzaamheid, verdraagzaamheid, de bereidheid de ander te (h)erkennen als gelijkwaardige en op gelijke voet met hem, haar of hen te communiceren.
- **Diversiteit**
Over manieren om ervoor te zorgen dat ieder individu en elke groep gelijkwaardig kan deelnemen aan de samenleving.
- **Solidariteit**
Over solidariteit en rechtvaardigheid en manieren om vorm te geven aan onze morele betrokkenheid op anderen.
- **Globalisering**
Over kansen en uitdagingen in een complexe wereldsamenleving.

Les 1: De reis van een vluchteling

Lesschema les 1

Lesdoel	Ik kan vertellen waarom mensen vluchten
	Ik kan vertellen over hoe mensen vluchten
Nodig	Leeg A4-papier (per groepje van vier leerlingen)
	Schilder- of tekenmateriaal en grote vellen papier
Downloads	Download 1: Aantekeningenblad (per leerling een print)
	Download 2: Wanneer ben je een vluchteling? (informatie; per twee leerlingen een print)

Lesoverzicht les 1

Introductie (10 minuten)	01 Klassikaal: Associatie met vluchteling – gesprek
	02 Tweetallen: Uitwisselen van bestaande kennis – gesprek
	03 Klassikaal: Bekijk en bespreek de lesdoelen
Uitleg (30 minuten)	01 Tweetallen/klassikaal: Redenen om te vluchten – duo's bedenken vluchtmotieven en maken aantekeningen op download 1
	02 Klassikaal: Bekijken film over Jano en Shiro – leerlingen maken aantekeningen op download 1
	03 Viertallen: Bespreken van antwoorden en samenvatting maken op A4
	04 Klassikaal: Gesprek over film
	05 Tweetallen: Lezen van download 2 en vragen beantwoorden op download 1
	06 Klassikaal: Bekijken film 'Wat weten volwassenen?'
Verwerking (20 minuten; exclusief schilder-/tekenopdracht)	01 Klassikaal: Debat over stellingen
	02 Individueel: Beantwoorden vragen op download 1
	03 Individueel: Schilder-/tekenopdracht met brainstorm en werken met download 1
Evaluatie (5 minuten)	01 Individueel: Werken met download 1
	02 Klassikaal: Bekijken film 'De asielpcedure'
Transitie (extra)	01 Zie voor individuele en klassikale opdrachten de ideeën onder het kopje 'Transitie' in 'De les'

Pictogrammen

We gebruiken in de handleidingen de volgende pictogrammen:

 Activiteit met behulp van het digibord

 Film kijken op het digibord

Suggesties voor gespreksvragen vind je in de handleiding. Die projecteren we niet op het digibord, zodat je vragen kunt stellen die aansluiten bij het niveau en de behoefte van je groep.

Introductie

01 Klassikaal: Associatie met vluchteling – gesprek

Start de les door op het bord het woord vluchteling te schrijven. Vraag de leerlingen om op te staan en allemaal een woord (of korte zin) te bedenken dat past bij het woord vluchteling. Maak vervolgens een snelle ronde waarin iedereen zijn woord/zin noemt. Aan de beurt geweest? Dan gaat de leerling weer zitten.

Let op: de leerlingen zullen allerlei associaties met dit onderwerp hebben. Wellicht doen ze ook uitspraken die feitelijk onjuist zijn of die om nuancering vragen. Denk bijvoorbeeld aan een woord als gelukszoeker. Geef hier een goede uitleg bij (zie hieronder). Bedenk ook dat een migrant bijvoorbeeld iets anders is dan een asielzoeker of een vluchteling.

Uitleg begrippen

Vluchteling

Is iemand die zijn of haar land verlaat omdat diegene daar gevaar loopt. Dit kan zijn omdat iemand bijvoorbeeld van de leiders van het land niet mag zeggen wat je vindt, door zijn of haar geaardheid of een oorlog. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) bepaalt of iemand mag blijven in Nederland.

Asielzoeker

Is iemand die in Nederland bescherming zoekt, asiel zoeken heet dat. Als je asiel aanvraagt in Nederland mag je in een asielzoekerscentrum wonen tot de Nederlandse overheid heeft geluisterd naar jouw verhaal, waarom het gevaarlijk is in het land waar je vandaan komt.

Statushouder

Heeft een verblijfsvergunning gekregen in het land waar asiel is aangevraagd.

Migrant

Is iemand die zijn of haar land verlaat. Soms is dat gedwongen, vanwege een ramp of omdat je gevaar loopt en er oorlog is. Maar meestal wordt het woord migrant gebruikt voor iemand die in een ander land gaat werken. Een migrant kan weer terugkeren, voor een vluchteling is dat te gevaarlijk.

Gelukzoeker

Dit is een negatieve term die wordt gebruikt voor mensen die naar Nederland komen. Gelukzoekers zijn mensen die niet vluchten omdat ze genoodzaakt zijn, maar omdat ze in een ander land op zoek zijn naar een beter leven.

Asielzoekerscentrum (AZC)

Dit is een plek waar asielzoekers verblijven totdat over hun asielaanvraag een beslissing is genomen.

Asielprocedure

Als je als vluchteling in Nederland aankomt moet je eerst asiel aanvragen. Je komt dan in de asielprocedure terecht. De IND (Immigratie- en Naturalisatiedienst) gaat dan het vluchtverhaal onderzoeken en bepaalt of iemand recht hebt op bescherming in Nederland.

02 Tweetallen: *Uitwisselen van bestaande kennis – gesprek*

Geef de leerlingen de volgende opdracht mee:

Vertel aan elkaar wat jij weet over vluchten en vluchtelingen.

Als de ander praat, luister dan goed en vraag door: wat begrijp je niet?

03 Klassikaal: *Bekijk en bespreek het lesdoel*

Toon 'lesdoelen' op het digibord. Vertel dat leerlingen deze les gaan werken aan twee doelen:

- Ik kan vertellen waarom mensen vluchten
- Ik kan vertellen over hoe mensen vluchten

Uitleg

01 Tweetallen/klassikaal: *Redenen om te vluchten – leerlingen maken aantekeningen op download 1*

Laat de duo's erover nadenken waarom je uit een land zou moeten vluchten. Ze schrijven die redenen op hun aantekeningenblad ([download 1](#)). Klaar?

Laat 'Redenen om te vluchten' zien op het digibord:

- Oorlog
- Geen vrijheid van meningsuiting
- Geen vrijheid van godsdienst
- Discriminatie vanwege je geaardheid
- Discriminatie vanwege je ras
- Werkloosheid
- Armoede
- Droogte
- Hongersnood
- Aardbeving
- Overstroming

Welke redenen hadden de duo's ook bedacht? Wat vinden ze van deze vluchtmotieven?

02 Klassikaal: *Bekijken film over Jano en Shiro – leerlingen maken aantekeningen op download 1*

Vertel de leerlingen dat ze gaan kijken naar het verhaal van twee broers, Jano en Shiro, die op de vlucht zijn. Ze ontvluchten Syrië omdat het daar vanwege de oorlog niet veilig is. In de video zie je een deel van hun vlucht en hun aankomst in Nederland. Tijdens de reis raken ze van elkaar gescheiden. Dat laten de fragmenten verder niet zien. De focus ligt op Jano. De video (6.13 min) is samengesteld uit een aantal geselecteerde fragmenten uit de film 'A brother's journey' van de documentaire Shadow Game.

Opdracht voor de leerlingen:

Probeer tijdens het kijken van de video de volgende vragen te beantwoorden op je aantekeningenblad ([download 1](#)):

- Waarom vlucht Jano met zijn broer?
- Hoe vlucht Jano? Hoe ziet die vlucht eruit?
- Wat moet Jano tijdens de vlucht allemaal overwinnen, denk je?
- Wat voel je als je naar de beelden kijkt?

03 Viertallen: *Bespreeken van antwoorden en samenvatting maken op A4*

Laat in groepjes van vier de antwoorden met elkaar bespreken. Per vraag wisselen ze antwoorden uit en maken ze een korte samenvatting van het gesprek op een leeg A4 dat in het midden van de tafel ligt.

Waarom vluchten de jongens alleen?

Misschien dat de leerlingen zich afvragen waarom Jano en Shiro zonder de rest van familie vluchten. Vaak is dat om een van de volgende redenen: vluchten is duur; ze hebben hoop op gezinshereniging als ze asiel krijgen in een ander land; met de hele familie ben je minder mobiel; misschien is de familie overleden; sommige jongens zijn al alleen (bijvoorbeeld omdat ze gedwongen werden om te vechten voor IS); sommige kinderen raken hun familie op de reis uit het oog.

04 Klassikaal: Gesprek over film

Bespreek klassikaal de volgende vragen:

- Wat vond je van de film?
- Waarom is het belangrijk dat we over dit onderwerp praten?
- Welke problemen moeten er volgens jou opgelost worden om het leven van iemand zoals Jano makkelijker te maken?
- Wat zou je tegen Jano willen zeggen?

05 Tweetallen: Lezen van download 2 en vragen beantwoorden op download 1

Geef de leerlingen **download 2** en lees samen de definitie van een vluchteling. Laat de rest van de tekst in tweetallen lezen.

Na het lezen beantwoorden ze (zonder hulp van de tekst) deze vragen op **download 1**:

- Wanneer is iemand een vluchteling?
- Wat is het verschil tussen een asielzoeker en een vluchteling?

Bespreek de antwoorden op de vragen klassikaal en laat leerlingen hun antwoord op het aantekeningenblad (**download 1**) noteren.

06 Klassikaal: Bekijken film 'Wat weten volwassenen?'

De leerlingen weten nu goed wat een vluchteling is en wat het verschil is tussen een asielzoeker en een vluchteling. Weten volwassen mensen op straat dat ook? Bekijk het filmpje (2.38 min).

Verwerking

01 Klassikaal: Debat over stellingen

Leerlingen gaan met elkaar in discussie over een aantal stellingen. Het is belangrijk om deze discussieregels mee te geven:

- Laat elkaar uitpraten.
- Luister naar elkaars argumenten.
- Sta open voor elkaars mening.
- Haal er geen dingen bij die er niet bij horen.

Projecteer na elkaar deze stellingen:

- 1 Nederland moet mensen in nood altijd helpen.
- 2 Alle Nederlanders zouden een vluchteling in huis moeten nemen.
- 3 Er wonen al heel veel mensen in Nederland. Er is niet zoveel plek voor mensen uit andere landen.

Laat de leerlingen in eerste instantie zelf een standpunt innemen. Als de klas niet verdeeld is, maak dan zelf een verdeling wie voor-/tegenargumenten aandraagt. Let op: dit kan voor leerlingen die weinig debatteren lastig zijn.

Voorbeelden van argumenten voor en tegen

1 Nederland moet mensen in nood altijd helpen

- **Voor:** Dat hoort bij een beschaafd en democratisch land als Nederland. Nederland is een van de rijkste landen ter wereld en heeft daar dus ook geld voor.
- **Voor:** Nederland heeft het Vluchtelingenverdrag ondertekend. Dit verdrag is van de Verenigde Naties en heeft Nederland – samen met veel andere EU-landen – in 1951 ondertekend. Hierin staat dat asielzoekers en vluchtelingen die écht gevaar lopen in het land waar zij vandaan komen, niet teruggestuurd mogen worden. Het is een internationaal recht om bescherming aan te kunnen vragen in een ander land. Dit betekent dat als iemand gevaar loopt in zijn eigen land, er altijd een mogelijkheid moet zijn om in een ander land veiligheid te zoeken. Nederland is verplicht om asielzoekers de kans te geven asiel aan te vragen in Nederland. Dit betekent niet meteen dat je in Nederland mag blijven, maar het betekent wél dat Nederland gaat onderzoeken of jij gevaar loopt. Als jij echt gevaar loopt, dan heb je het recht om hier in Nederland te mogen blijven.
- **Tegen:** Iedereen in nood helpen gaat ten koste van zorg aan andere mensen. Het is te duur om iedereen in nood te helpen. Mensen in nood moeten zich laten helpen door hun eigen familie.

2 Alle Nederlanders zouden een vluchteling in huis moeten nemen

- **Voor:** Je laat dan zien dat je je lot van vluchtelingen aantrekt. Je kunt ze een dak boven hun hoofd geven. Je kunt ze de taal leren en wegwijs maken in Nederland.
- **Voor:** Er is op dit moment een woningcrisis waardoor het moeilijk is om genoeg huizen te vinden. Er zijn veel mensen die in een groot huis wonen en nog wel wat ruimte over hebben. Iedereen die ruimte heeft, zou een vluchteling in huis kunnen nemen.
- **Tegen:** Naast dat het voor Nederlanders een behoorlijke omschakeling is, is dat het natuurlijk ook voor de vluchteling zelf. De meeste vluchtelingen hebben zeer traumatische ervaringen en moeten de rust en de ruimte krijgen om die goed te kunnen verwerken. Een eigen 'thuis' is daarom heel belangrijk.
- **Tegen:** Vluchtelingen hebben vaak trauma's. Die moeten onder goede begeleiding verwerkt worden. Communicatie met vluchtelingen is vaak moeilijk, omdat zij de Nederlandse taal nog moeten leren. Bovendien lost een vluchteling in huis nemen het echte probleem niet op. Deze problemen moeten de leiders van Nederland en de Europese Unie oplossen.

3 Er wonen al heel veel mensen in Nederland. Er is niet zoveel plek voor mensen uit andere landen

- **Voor:** Er blijft meer ruimte over voor de mensen die hier al wonen. Er blijft geld over voor andere belangrijke dingen.
- **Voor:** Er is een woningcrisis gaande en elke woning die naar een vluchteling gaat, zou ook naar een Nederlander kunnen gaan die al jaren op een wachtlijst staat.
- **Voor:** Naast vluchtelingen komen er ook steeds meer buitenlandse mensen die hier willen werken (expats) naar Nederland. Of mensen die bijvoorbeeld hier willen studeren. Er is niet voor iedereen ruimte. We moeten ergens een grens trekken.
- **Tegen:** De meeste vluchtelingen worden door buurlanden in de regio opgevangen. De meeste Syriërs worden bijvoorbeeld door Libanon en Turkije opgevangen. En de meeste Afghanen worden door Iran en Pakistan opgevangen. Een veel kleiner percentage reist door naar Europa en nog weer een kleinere groep weet Nederland te bereiken. Vergeleken met andere landen valt het reuze mee hoeveel vluchtelingen er naar Nederland komen. Het is belangrijk dat Nederland ook een steentje bijdraagt en andere landen helpt.
- **Tegen:** Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn er ook veel Nederlanders gevlucht naar andere landen, bijvoorbeeld Australië en Canada. Er zullen altijd mensen op de vlucht zijn en het is belangrijk dat zoveel mogelijk landen elkaar proberen te helpen. In goede en slechte tijden.
- **Tegen:** Het klopt dat er op dit moment een huizen tekort is, maar dat betekent niet meteen dat er te weinig ruimte is. Er moeten vooral huizen bijgebouwd worden.
- **Tegen:** Je zadelt dan andere landen op om de problemen van vluchtelingen op te lossen. Nederland moet hierin verantwoordelijkheid nemen.

*Belangrijk: Nederland heeft een **grondwet** waar iedereen zich aan moet houden. In die grondwet staat onder andere: Het recht op gelijke behandeling van iedereen die zich in Nederland bevindt. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook is niet toegestaan. Dit grondrecht geldt dus ook voor vluchtelingen.*

02 Individueel: Vragen beantwoorden op download 1

Geef de leerlingen na afloop van de discussies kort de tijd om op het aantekeningenblad (download 1) te noteren wat ze hebben geleerd van dit debat.

03 Individueel: Schilder-/tekenopdracht met brainstorm en werken met download 1

Dit is een beeldende opdracht. Daar kan aan het einde van de les een start mee gemaakt worden. Het is ook goed mogelijk dit onderdeel op een ander moment in te plannen. Bijvoorbeeld tijdens een expressie-les.

Brainstorm: Laat de leerlingen vijf belangrijke woorden op hun aantekeningenblad arceren. Klaar? Dan mogen ze om de beurt één gearceerd woord noemen. Is een woord van hen al door een andere leerling genoemd? Dan moeten ze een ander woord kiezen of hun beurt voorbij laten gaan. Maak nu met alle leerlingen klassikaal een top 3 van woorden.

Op basis van deze top-3, aangevuld met twee 'eigen woorden' van de leerlingen, maken ze een (verf)tekening. Je kunt ook een van de werkvormen inzetten die bij 'transitie' staan.

Evaluatie

01 Individueel: Werken met download 1

Sluit de les af door leerlingen in het onderste vak van het aantekeningenblad (download 1) in een aantal zinnen te laten beschrijven wat ze geleerd hebben.

02 Klassikaal: Kijken naar filmpje 'Asielprocedure'

Toon tot slot nog dit filmpje (1.35 min) en check of alle leerlingen de inhoud van de les goed hebben begrepen.

Transitie (extra)

01 Diverse keuzemogelijkheden – Extra lessen: drama-opdracht en webquest

Individueel

- Maak met de belangrijkste woorden die je hebt geleerd een poster, collega, rap of vlog
- Schrijf een gedicht of maak een tekening
- Schrijf een brief aan een vluchteling
- Bedenk zelf drie stellingen en schrijf deze op een kaartje
- Discussieer hierover met je klasgenoten
- Maak een woord-web over het woord vluchten

Klassikaal

- Les extra a: **Dramaopdracht**
- Les extra b: **Webquest**

Download 1: Aantekeningenblad | De reis van een vluchteling

Dit blad heb je nodig voor opdrachten bij de les 'De reis van een vluchteling'. Veel plezier en succes ermee!

Mijn naam:

Redenen waarom mensen moeten vluchten:

.....

.....

.....

Mijn antwoorden op de kijkvragen film Jano en Shiro

Waarom vlucht Jano met zijn broer?

.....

.....

Hoe vlucht Jano? Hoe ziet die vlucht eruit?

.....

.....

.....

Wat moet Jano tijdens de vlucht allemaal overwinnen, denk je?

.....

.....

.....

Wat voel je als je naar de beelden kijkt?

.....

.....

.....

Definitie van een vluchteling

Wanneer is iemand een vluchteling?

Wat is het verschil tussen een asielzoeker en een vluchteling?

Dit heb ik geleerd van het debat

Met deze woorden ga ik aan de slag met mijn teken/schilder opdracht

Dit heb ik geleerd van Les 1

Download 2

Wanneer ben je een vluchteling?

Een vluchteling is iemand die in zijn thuisland 'gegronde vrees' heeft voor vervolging op grond van ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde etnische of sociale groep, en die in het eigen land geen bescherming krijgt. Deze definitie is bepaald in het Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties.

Definitie van een vluchteling

Wie vluchteling is staat dus beschreven in het internationale Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties. Dit verdrag werd opgesteld in 1951, vlak na de Tweede Wereldoorlog. Staten die het verdrag hebben erkend, zijn gebonden aan de verdragregels. Kern van het verdrag is dat asielzoekers en vluchtelingen niet mogen worden teruggestuurd naar een land waar hun leven gevaar loopt.

Het Vluchtelingenverdrag: 150 landen aangesloten

Het Vluchtelingenverdrag was oorspronkelijk bedoeld voor mensen die waren gevlucht door gebeurtenissen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. In het eerste jaar ondertekenden ruim 100 landen het Vluchtelingenverdrag. Inmiddels zijn er meer dan 150 landen aangesloten, waaronder ook Nederland dat zich in 1956 aansloot. Het Vluchtelingenverdrag is nog altijd essentieel voor de bescherming van vluchtelingen wereldwijd.

Het verschil tussen een asielzoeker en vluchteling

Niet iedere asielzoeker in Nederland is een vluchteling. Een asielzoeker is iemand die een ander land om bescherming vraagt door een asiolverzoek in te dienen. Het land waar asiel wordt gevraagd, gaat dan na of de asielzoeker valt onder het Vluchtelingenverdrag van de Verenigde Naties en dus bescherming nodig heeft. Dit onderzoek gebeurt in de asielprocedure. De meeste vluchtelingen in Nederland begonnen dus als asielzoekers.

Bron: Vluchtelingenwerk Nederland